

21 mei 2010

Samen op weg

Een win-win situatie bij een samenwerking tussen
Vitree en het Ambulatorium

Femke Goossens & Naomi Meijer

Hogeschool Windesheim Zwolle

Opleiding: PMT en BA

Opdrachtgevers: Jacqueline Santbergen
Cor Niks

Begeleidend docent: Ad van de Ven

In de Licht Verstandelijk Gehandicaptenzorg voor jeugd (LVG-jeugd), is er veel vraag naar behandeling die kan bijdragen aan het optimaliseren van de zorg voor de cliënten. Hier kan niet altijd aan worden voldaan. Zo weet ook Jacqueline Santbergen, regiomanager van Vitree. De cliënten van Vitree kunnen aangemeld worden voor verschillende behandel disciplines, onder andere PsychoMotorische Therapie (PMT), maar er is onvoldoende capaciteit om alle aanmeldingen te kunnen behandelen. Dit is de reden waarom onderzocht wordt wat een samenwerking tussen het PMT-Ambulatorium van Windesheim en Vitree zou kunnen opleveren.

§ 1 Inleiding

Vitree is een jeugdzorginstelling voor kinderen en jongeren met en zonder licht verstandelijke beperking. Tevens kunnen hun ouders hier terecht met opvoed- en opgroevragen. Binnen het Ambulatorium geven studenten van de PMT opleiding, welke valt onder the School of Human Movement and Sports (SHMS), therapie aan cliënten. De studenten van de PMT opleiding worden tijdens het geven van de therapie begeleidt door een senior PMTer.

Door het beantwoorden van de volgende vraag, wordt er gekeken of het zinvol is om een samenwerkingsverband aan te gaan tussen Vitree en het Ambulatorium.

Waarom is PMT, uitgevoerd door het Ambulatorium van de SHMS, een passend antwoord voor de zorgvraag van Vitree voor LVG-jeugd, zodat een samenwerking kan worden aangegaan tussen deze twee instanties?

Deze vraagstelling wordt beantwoord in opdracht van Vitree en het Ambulatorium Windesheim in het kader van een afstudeeropdracht binnen de opleiding Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie. Om deze vraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van interviews en een literatuurstudie.

In dit artikel krijgt u informatie over LVG-jeugd, om vervolgens te lezen waarom PMT een werkende behandelmethode is voor deze doelgroep. In de volgende paragraaf worden de werkwijzen en visies van Vitree en het Ambulatorium uitgelicht en vanuit deze informatie wordt er gekeken naar de voordelen van een samenwerkingsverband. Bovendien wordt er bekeken welke punten binnen de samenwerking extra aandacht nodig hebben. Tevens wordt er toegelicht op welke manier hier mee omgegaan moet worden.

§ 2 Instellingen

§ 2.1 Vitree

Vitree is een jeugdzorgorganisatie, werkzaam in de regio Flevoland en West-Overijssel, voor kinderen en jongeren met en zonder licht verstandelijke beperking en hun ouders, met opvoed- en opgroevragen. Vitree wil dat kinderen en jongeren die vastlopen in hun ontwikkeling of gedragsproblemen hebben, veilig kunnen opgroeien in hun eigen omgeving. Bij voorkeur in het eigen gezin. De visie van Vitree is dan ook:

Gewoon waar het kan, speciaal waar het moet.

Bij de behandeling wordt vooral aandacht geschonken aan het vergroten van de zelfredzaamheid van de cliënten, met het oog op de toekomst. Hierbij wordt de kracht en het talent van de cliënten steeds benadrukt. Ook wordt er veel gewerkt met de omgeving van de jongeren. Ouders, familie, pleeggezin, school of andere belangrijke personen voor de jongeren worden betrokken om op die manier een zo effectief mogelijk behandelplan op te stellen. Begeleiding en ondersteuning bij opvoed- en opgroevragen worden ouders aangeboden, waarbij de cliënt en diens ouders centraal staan bij het zoeken van oplossingen. De hulp van Vitree wordt voor ieder kind op maat aangeboden, waarmee haalbare doelstellingen bereikt proberen te worden.

(missie, visie, kernwaarden en ambities, 2010; infofolder Vitree, 2010)

§ 2.2 Ambulatorium

Het Ambulatorium is een aan Windesheim verbonden behandelcentrum waar studenten de cliënten behandelen en begeleiden, onder deskundige supervisie van de senior PMTer. Het Ambulatorium is in 2005 opgericht in samenwerking met MEE IJsseloevers en de School of Human Movement & Sports van Windesheim.

Het Ambulatorium is een leer- werkplek voor studenten van de opleiding PMT en logopedie.¹ Onderzoek, observatie, diagnostiek, indicatie, psycho-educatie, behandeling en begeleiding van de aangeboden cliënten vindt plaats binnen de specifieke opleidingsgerichte contexten. Cliënten kunnen zich aanmelden als ze “last” ervaren in het dagelijks leven. Er wordt gekeken welke behandeling daar het beste bij aansluit. Tijdens de behandeling maken de studenten gebruik van in de opleiding aangeboden methodieken en worden hierbij begeleid door een senior PMTer/docent van de opleiding.

Visie:

Het Ambulatorium werkt vanuit twee in elkaar overlopende referentiekaders. Dit zijn “Cliënt Centered” en “gedragstherapie/Behaviorisme”. Als basishouding stelt de therapeut de cliënt centraal. Vanuit hier laat je de cliënt ervaren hoe en wanneer zijn gedrag naar voren komt en wat zijn gedrag met zichzelf en anderen doet. Wanneer het basiscontact er is, zal er worden overgegaan naar het oefenen met nieuwe vaardigheden en gedrag. Dit sluit aan bij de behoeftes van LVG-jeugd.

(infolfolder Ambulatorium, 2009; Handboek Ambulatorium, 2005) (www.windesheim.nl)

¹ In het kader van deze scriptie gaat het alleen over PMT

§3 LVG-jeugd

Kenmerken

De jongeren die bij Vitree in behandeling zijn, hebben een licht verstandelijke beperking. Bij de behandeling van deze jongeren, moet rekening gehouden worden met hun beperkingen. De kenmerken van LVG-jeugd staan hieronder omschreven, volgens Bodde & Hagen (2009).

- IQ-score tussen de 50 en 85
- Ontwikkelingsleeftijd is tussen de 7 en 12 jaar
- Beperkt intellectueel functioneren
- Beperkt sociaal aanpassingsvermogen
- Bijkomende problematiek, zoals leerproblemen, een psychiatrische stoornis, medisch-organische problemen en/of problemen in het gezin en sociale omstandigheden.

De jongeren van Vitree hebben te maken met ernstige gedragsproblematiek en kunnen zich zonder ondersteuning niet handhaven in reguliere maatschappelijke contexten zoals school, gezin, werk, leef- of woongroep en leeftijdsgenoten. De meeste problemen doen zich voor in de omgang met anderen. “Een buitenstaander kan snel worden misleid door hun wijze van presenteren (‘streetwise’), een hoge sociale redzaamheid, stoer gedrag, sociaal wenselijke antwoorden. Dit leidt tot schijnaanpassing en eventueel ook tot over- of onderschatting” (Vonk en Hosmar, 2009, p. 190).

Er worden hogere eisen gesteld aan de jongeren, dan zij op grond van hun draagkracht aan kunnen. Overvraging leidt tot probleemgedrag zoals:

- Opstandigheid
 - Agressie
 - Grenzeloosheid
 - Negatief denkbeeld
 - Overcontrole op emoties (niet willen tonen van emoties)
 - Overgevoelig reageren
- (Vonk & Hosmar, 2009; Došen, 2005)

Dit probleemgedrag kan worden behandeld door middel van PMT. PMT biedt handvatten voor de cliënten om beter te kunnen functioneren in het dagelijks leven. Binnen bepaalde thema's, gericht op de hulpvraag van de cliënt, wordt hier aan gewerkt.

§ 4 PMT

§4.1 Behandeling van LVG-jeugd

Behandelen wordt volgens Vonk & Hosmar (2009, p. 192) als volgt omschreven: “Als er bewust, doelgericht en methodisch activiteiten worden bedacht en vormgegeven om een cliënt te stimuleren tot nieuw, meer adequaat gedrag.”

Om dit te bewerkstelligen, wordt er bij het Ambulatorium gewerkt met een behandelplan. Per cliënt wordt tijdens de intake besproken wat de hulpvraag is. Na een observatieperiode van vier sessies volgt er een tussenevaluatie, om de doelen op te stellen.

Binnen het Ambulatorium is het gangbaar dat de behandeldoelen voor alle cliënten positief geformuleerd worden. Dit is belangrijk, zeker voor deze groep cliënten. Door haalbare doelen op te stellen, wordt er voorkomen dat de cliënten overvraagd worden. Het doel beschrijft wat de cliënt wil bereiken en niet wat hij kwijt wil raken of moet gaan doen. Door de doelen samen op te stellen, hebben de cliënt en therapeut dezelfde doelstelling voor ogen, zodat de gezamenlijkheid vergroot wordt. Hierdoor is het voor beide partijen duidelijk waaraan gewerkt gaat worden. Tijdens het eindgesprek wordt er geëvalueerd of de doelen behaald zijn. Tevens wordt dit besproken met de ouders en/of verzorgers van de cliënten. Het is belangrijk om het contact met de ouders en/of verzorgers te waarborgen.

P.J.A.M. Hekking & M.J. van den Blink(2005) constateren:

Psychomotorische therapie bij jeugdigen is een complexe zaak. Juist voor de jonge mens in ontwikkeling is het nodig dat er ruimte voor het ervaren van en experimenteren met nieuw gedrag in verschillende contexten. Het is dan ook noodzakelijk dat de psychomotorisch therapeut contact onderhoudt met ouders, medebehandelaars, school, sociaal netwerk van de jeugdige en zijn blik in beperkt tot gedrag in zijn therapieruimte.

De therapie is gericht op het maken van transfers naar de leefomgeving van de cliënt, zodat nieuw gedrag in meerdere contexten kan worden toegepast. Dit is waar het voor de cliënt en de direct betrokkenen om draait. Wanneer de ouders/verzorgers worden betrokken bij het proces van de cliënt, zal het makkelijker worden gedragsverandering in andere contexten te oefenen.

PMT heeft als doel gedragsverandering tot stand te brengen of tenminste daaraan een bijdrage te leveren en daarmee problematisch gedrag weg te nemen of te verminderen. (Hammink, 2003). Binnen PMT van het Ambulatorium wordt er behandeld door middel van thema's die aansluiten bij de hulpvraag van de cliënt. Thema's waar het Ambulatorium frequent mee werkt zijn onder andere:

- Het leren omgaan met faalangst
- Sociale weerbaarheid
- Omgaan met impulsstoornissen
- Het hanteren van stress

Deze thema's sluiten aan bij de behoeftes van de LVG-jeugd van Vitree.

De studenten van het Ambulatorium helpen jongeren van Vitree om hun gedrags- en ervaringsmogelijkheden uit te bereiden door middel van doordachte interventies. Deze worden gepleegd in bewegingsarrangementen of situaties waarbinnen lichamelijke centraal staat. De doordachte interventies worden uitgevoerd onder deskundige supervisie van een senior PMT-er.

De NVPMT (1995) concludeert:

Het therapeutisch proces komt niet op gang door het doen van activiteiten op zichzelf, maar ook door de wijze van aanbieden door de psychomotorisch therapeut, de betekenis die de patiënt geeft aan de aangeboden activiteiten en de interventies door de psychomotorisch therapeut.(p 85)

Er moet tussen de therapeut en de cliënt een overwegende positieve relatie worden opgebouwd, waarin het mogelijk wordt om de positieve ervaringen op te doen die het functioneren van de cliënt in zijn eigen leefomgeving blijven optimaliseren.

De kwaliteit van de PMT-er hangt volgens Hammink (2003) af van de volgende factoren:

1. Kwaliteit van methodisch handelen → doeltreffendheid, deskundigheid, indicatiestelling, geschiktheid, zorgvuldigheid)
2. Kwaliteit van de attitude van de beroepsbeoefenaar → respectvolle bejegening, informatiebereidheid, vertrouwensrelatie, coöperatie en verantwoordingsbereidheid
3. Kwaliteit van de organisatie van de beroepsuitoefening → continuïteit, beschikbaarheid, doelmatigheid, integrale zorg

De senior PMT-er van het Ambulatorium zal binnen de begeleiding van de studenten aandacht besteden aan deze drie punten. Hij zal ingrijpen wanneer dit nodig is, bijvoorbeeld als het handelen van de student niet passend is bij de behoeften van de cliënt.

§ 4.2 Kracht van PM bij LVG-jeugd

“Het verwoorden van gevoelens en gedachten is voor veel kinderen te moeilijk of te bedreigend... Het bewegen is in dat geval een beter aangrijpingspunt om te werken aan de problematiek van het kind.”
(Hammink, 2003, p. 89)

De jongeren kunnen in hun bewegen uiten wat met woorden vaak (nog) niet lukt. De non-verbale ingang van PMT sluit aan bij de LVG-jeugd. Tijdens bewegingsactiviteiten maak je makkelijker contact, hierdoor ontstaat een vertrouwensband tussen de therapeut en de cliënt.

- **Non-verbale ingang bij cliënten**
- **Meer inzicht krijgen en creëren**
- **Spanning verminderen**
- **Laagdrempelig**
- **Vooruitgang is zichtbaar**
- **Makkelijk contact maken**
- **Therapie in het hier en nu**
- **Oefenen met nieuw gedrag**
- **Concrete oefeningen, waardoor het minder bedreigend is.**

Afbeelding 1: Kracht van PMT bij LVG-jeugd

Jongeren in de LVG hebben vaak last van verhoogde spanning, zowel tijdens de dagelijkse bezigheden als in therapie. Door middel van laagdrempelige bewegingsactiviteiten, zullen de jongeren in beweging komen, waardoor de spanning zal verminderen.

Door het aanbieden van concrete oefenvormen, wordt het oefenen met nieuw gedrag minder bedreigend. Binnen PMT wordt een veilige plek gecreëerd om te kunnen experimenteren met gedrag.

Uit Hammink (2003), komt naar voren dat:

Uit het bewegen van een persoon kan worden afgeleid hoe deze met zijn omgeving omgaat en hoe hij zichzelf daarbij ervaart. Als de ontwikkeling stagneert of niet goed verloopt en er problemen bestaan in de relatie met de omgeving, zal dit ook tot uiting komen in het bewegingsgedrag, waar dan het aangrijpingspunt voor PMT ligt.

In het bewegen krijg je als therapeut meer inzicht in het gedrag van de jongeren, maar creëer je ook meer inzicht voor henzelf. Wanneer de cliënten bepaald (probleem)gedrag vertonen, is dat in de zaal zichtbaar. De therapeut kan, uitgaande van het hier en nu, de cliënten direct wijzen op deze situatie. Wanneer de cliënten tijdens de sessies vooruitgang maken met nieuwe ervaringen, is dit direct zichtbaar. Door het positieve gedrag te belonen zal het zelfvertrouwen van de cliënt groeien.

Door een transfer te maken van het gedrag wat naar voren komt in de zaal naar het dagelijks leven, kunnen de cliënten het gedrag koppelen aan andere situaties. Hierdoor zal gedragsverandering in meerdere contexten plaatsvinden.

Een groot voordeel van PMT is dat er per cliënt bekeken kan worden hoe de sessies ingevuld gaan worden. Er kan worden afgestemd op de specifieke behoeftes van de cliënt.

“PMT bij jeugdigen is zo gewoon als mogelijk en zo bijzonder als noodzakelijk” (Emck en Smit, 2000)
Deze beschrijving van PMT, sluit aan bij de visies van Vitree en het Ambulatorium

§ 5 Samenwerking

§5.1 Voordelen

Bij Vitree ligt de vraag om meer PMT aan te bieden voor LVG-jeugd en het PMT Ambulatorium kan hierin betekenisvol zijn. Andersom zitten er voor het Ambulatorium ook veel voordelen aan een samenwerking met Vitree.

De studenten die stage lopen bij het Ambulatorium hebben een frisse kijk op PMT, welke per persoon heel verschillend kan zijn. Hierdoor ontstaat een gevarieerd aanbod van bewegings- en lichaamgerichte activiteiten welke een bijdrage kunnen leveren aan het leerproces van de cliënten van Vitree. De studenten beschikken bovendien continue over een up-to-date informatie die door de school wordt aangeleverd, wat kan helpen bij een vernieuwende behandeling van de cliënten.

Voor het proces van de cliënten is het contact tussen studenten, groepsleiders, orthopedagoog en andere collega's belangrijk. Doordat alle visies op behandeling bij elkaar komen en op elkaar afgestemd kunnen worden, wordt de behandeling van de cliënten geoptimaliseerd. Tijdens het multidisciplinair overleg werken de studenten van het Ambulatorium samen met de verschillende behandelaars van Vitree. De studenten werken écht mee in het werkveld en leren hoe de samenwerking binnen een instelling verloopt.

De medewerkers van Vitree kunnen de studenten van het Ambulatorium kennis leveren over de doelgroep en de behandeling van LVG-jeugd. Ook kunnen de zij een bijdrage leveren aan de kwaliteit van onderwijs binnen de opleiding PMT, bijvoorbeeld in de vorm van workshops, profileringen en voorlichting, voor studenten en docenten van de opleiding PMT. Dit draagt bij aan de kwaliteit van de studenten(toekomstige collega's) waar Vitree later voordeel van kan hebben. De studenten zetten anderzijds de werknemers aan het denken over hun handelswijze. De studenten zijn leergierig en stellen veel vragen. Hierdoor kijken de werknemers kritisch naar zichzelf en blijven werken aan hun vaardigheden.

Een leer- werkplek biedt ruimte voor het oefenen met nieuwe vaardigheden, zowel voor de studenten als de cliënt. Door de jonge leeftijd van de studenten komen de cliënten van Vitree op een andere manier in contact met leeftijdsgenoten. Wanneer de cliënt ziet dat er fouten gemaakt mogen worden door de student, leert de cliënt dat fouten maken niet verkeerd is. Dit stelt de cliënt gerust, waardoor een veilige context wordt gecreëerd. Veiligheid is de basis van een therapeutische sessie, omdat de cliënten zich pas kunnen exploreren wanneer ze zich veilig voelen.

Uit marktonderzoek is gebleken dat de vraag naar PMT binnen de zorginstelling van Vitree groot is. Er is een wachtlijst van één jaar, door een gebrek aan tijd, ruimte en financiën.

“Het totaal aan vergelijkend effectonderzoek heeft weliswaar aanwijzingen opgeleverd dat therapie door de bank genomen iets gunstiger resultaten oplevert dan bijvoorbeeld het staan op een wachtlijst.” (Smith & Glass, 1977 uit Joop Fahrenfort, 1987).

Door de aanvulling van het PMT Ambulatorium zijn er meer therapie momenten en kunnen meer aanmeldingen worden verwerkt. Hierdoor groeit de optimalisering van de zorg van Vitree. Tevens zorgen deze therapiemomenten voor continuïteit voor het inkomen van het Ambulatorium. Het netwerk dat ontstaat wanneer Vitree en het Ambulatorium gaan samenwerken heeft niet alleen voordelen voor deze instanties zelf. Er zijn meer belanghebbenden. In bijlage 1 is er een overzicht zichtbaar van deze stakeholders.

§ 5.2 Aandachtspunten

Doordat het Ambulatorium werkt met studenten zijn er een aantal punten waar aandacht aan besteedt moet worden om de samenwerking zo soepel mogelijk te laten verlopen. Om deze aandachtspunten te ondervangen, wordt er binnen het Ambulatorium gewerkt met een vast construct.

Binnen de opleiding PMT wordt er gewerkt met semesters. Het eerste semester lopen een aantal studenten stage bij het Ambulatorium, na een half jaar komen er nieuwe studenten. Zij verzorgen het tweede semester de therapieën. Om er voor te zorgen dat de cliënten zo min mogelijk last ervaren bij de wisseling van de studenten, wordt er gewerkt met het volgende construct.

- Er is altijd een vaste Senior PMT-er/docent aanwezig die ook door de jaren heen het contact met de instelling onderhoudt.
- De vierdejaars PMT studenten blijven één jaar gebonden aan het ambulatorium. Op die manier hebben de medewerkers van Vitree een vast aanspreekpunt. De vierdejaars studenten zorgen er voor dat tijdens de tussenperiode van de wisseling van de derdejaars studenten, alles probleemloos zal verlopen. De cliënt zal geen hinder ervaren van deze wisselingen.
- Door modules aan te bieden die een aantal weken duren, houdt de cliënt gedurende die tijd een vaste therapeut.
- Vanuit het Ambulatorium wordt een algemeen contactpersoon aangesteld die zal zorgen voor het contact tussen de beide instellingen. De contactpersoon zal een keer in de twee maand een kort overleg plegen op managementniveau om te praten over de voortgang van de behandelingen.
- De studenten zorgen voor het wekelijks contact, doordat zij na iedere sessie een evaluatie maken. Deze kan worden ingezien door groepsleiding en/of management. Buiten het rapporteren, kunnen zij ook afspreken met groepsleiders, zodat zij op de hoogte gehouden worden van de behandelingen binnen PMT.
- Studenten leveren een bijdrage binnen het multidisciplinair overleg.

Doordat de studenten van het ambulatorium nog in opleiding zijn, kan het zijn dat zij (nog) niet alle vaardigheden optimaal beheersen in vergelijking met een senior PMT-er. Binnen het Ambulatorium is er altijd sprake van een oefen/leersituatie. Dit kan tot gevolg hebben dat de aangeboden therapie iets langer duurt. Dit wordt zo veel mogelijk ondervangen door:

- Heldere en tijdgebonden doelen te stellen en deze regelmatig te evalueren. Hierdoor wordt voorkomen dat de behandeling te lang door gaat. (Vonk & Hosmar, 2009)
- De aanwezige senior PMT-er, die bovenop het proces van de cliënt zit.
- De studenten krijgen na elke sessie feedback van de senior PMT-er en medestudenten, hierdoor is er continue aandacht voor het leerproces van de studenten. Zodat zij de cliënt optimaal kunnen behandelen.

Omdat de studenten nog niet alle vaardigheden beheersen worden er randvoorwaarden gesteld voor behandeling. Zo kunnen de studenten geen therapie verzorgen voor cliënten die in aanraking zijn gekomen met de volgende problemen:

- Seksueel misbruik.
- Dadergedrag
- Ernstige trauma's

§ 6 Conclusie

In het kader van deze afstudeeropdracht leest u de conclusie en aanbevelingen van het onderzoek en tevens wordt er antwoord gegeven op de volgende vraag:

Waarom is PMT, uitgevoerd door het Ambulatorium van de SHMS, een passend antwoord voor de zorgvraag van Vitree voor LVG-jeugd, zodat een samenwerking kan worden aangegaan tussen deze twee instanties?

De visies van Vitree en het Ambulatorium zijn naast elkaar gelegd en er is gebleken dat deze nagenoeg hetzelfde zijn. Voor beide instanties geldt dat de cliënt centraal staat. Vanuit de wensen en behoeftes van de cliënt en diens omgeving wordt een behandelplan opgesteld.

Bij Vitree is op dit moment onvoldoende capaciteit om alle aanmeldingen voor PMT te kunnen behandelen. Door een samenwerking aan te gaan met het Ambulatorium kunnen er meer aanmeldingen verwerkt worden.

PMT, uitgevoerd door het Ambulatorium, sluit aan bij de hulpvraag van de LVG-jeugd van Vitree.

Een samenwerking levert veel voordelen op voor de cliënten van Vitree, zoals meer therapiemomenten en een gevarieerd aanbod van therapie.

Een kracht van PMT is dat het op verschillende manieren aansluit bij de doelgroep LVG-jeugd.

Deze doelgroep heeft vaak moeite zich met woorden te uiten en door middel van bewegen wordt er een non-verbale ingang gevonden bij cliënten.

Door de jonge leeftijd van de studenten die stage lopen bij het Ambulatorium hebben de cliënten van Vitree op een andere manier contact met leeftijdsgenoten. De jonge leeftijd en de up-to-date informatie, die door school wordt aangeleverd, zorgen voor een frisse kijk op behandeling. Doordat de medewerkers van Vitree en de studenten van het Ambulatorium kennis met elkaar uitwisselen, vullen ze elkaar aan. Hierdoor wordt er vanuit meerdere visies naar de behandeling gekeken.

Het onderzoek dat heeft plaatsgevonden leidt tot de conclusie, dat het zinvol is een samenwerking tussen Vitree en het Ambulatorium aan te gaan. Deze samenwerking zal een win-win situatie voor beide instanties opleveren. Naast de beide instanties zijn er meer belanghebbenden. Door het netwerk dat ontstaat bij een samenwerking tussen Vitree en het Ambulatorium zullen ook anderen hun kennis verbreden. Bijvoorbeeld de studenten en de docenten van de PMT opleiding die doormiddel van workshops, profileringen en/of stages meer informatie krijgen over het werkveld. Kortom er zijn veel personen gebaat bij een samenwerking tussen Vitree en het Ambulatorium, maar het grootste voordeel is dat de zorg voor de cliënten geoptimaliseerd wordt.

Literatuurlijst

Boeken:

Došen, A. (2005). *Psychische stoornissen, gedragsproblemen en verstandelijke handicap. Een integratieve benadering bij kinderen en volwassenen*. Assen: Koninklijke van Gorcum.

- Fahrenfort, J. (1987) *Psychomotorische therapie. Een onderzoek naar het gebruik van bewegings- en lichaamsgeoriënteerde methoden in de psychiatrie*. Amsterdam: VU.
- Hammink, M. (2003). *Psychomotorische diagnostiek binnen het kinder- en jeugdpsychiatrisch zorgveld. –Ontwikkeling van een PsychoMotorisch Diagnostisch Construct–*. Maastricht: Shaker Publishing.
- VOBC. (2009). *LVG-jongeren beter in beeld*. Utrecht: Vilans
- Vonk, J. & Hosmar, A. (2009). *Emotionele ontwikkeling bij mensen met een beperking. Een denk- en handelingskader voor de praktijk*. Leuven / Den Haag: Acco.

Artikel uit boek:

- Hekking, P.J.A.M. & Bink, M.J. van den (2005). *Ervaringsgerichte psychomotorische therapie met jeugdigen*. In: Lange, J. de & Bosscher, R.J. (red) *Psychomotorische therapie in de praktijk*, 173-193. Nijmegen: Cure & Care Publishers.

Infofolders:

- Infofolder Ambulatorium (2009). *Psychomotorische therapie. Spelenderwijs leren omgaan met problemen*.
- Infofolder Vitree (2010). *Vitree toekomst voor de jeugd. Wij denken in mogelijkheden*.
- Vitree toekomst voor de jeugd (2010) *Missie, visie, kernwaarden en ambities*.
- Infofolder Vitree (2010). *Een licht verstandelijke beperking*.

Internetsites:

- http://www.windesheim.nl/portal/page?_pageid=559,1677278&_dad=portal&_schema=PORTAL

Film:

- Infofilmje Vitree. *Lastig*

Lijst met gesproken personen:

- Jacqueline Santbergen, regiomanager Vitree
- Cor Niks, senior PMT-er en docent PMT opleiding
- Herman Westendorp, behandel coördinator Vitree
- PMT-er Vitree

Over de auteurs:

Goossens, F.R.M. Stagiaire Ambulatorium.

Vierdejaarsstudente PMT, School of Human Movements and Sports, Hogeschool Windesheim Zwolle.

Meijer, N.A.M. Stagiaire Ambulatorium.

Vierdejaarsstudente PMT, School of Human Movements and Sports, Hogeschool Windesheim Zwolle.

Bijlage 1 Stakeholders

Afbeelding 2: overzicht van stakeholders

- Cliënten Vitree	Extra behandelmomenten, studenten zijn leeftijdsgenoten
- Medewerkers Vitree	Blijven kritisch op zichzelf, onder het oog van de student, nieuwe ontwikkelingen, krijgen rapportages over cliënten
-Vitree	Krijgen modules over PMT met LVG-jeugd van Ambulatorium studenten. Extra behandelmomenten, waardoor zij meer cliënten kunnen doorverwijzen.
-Studenten ambulatorium	Meer therapiemomenten, plek écht in het werkveld, nieuwe doelgroep
- Studenten PMT opleiding	Meer kennis doorworkshops uit het werkveld
- Docenten PMT opleiding	Workshops uit het werkveld
- Ambulatorium	Extra momenten om studenten te plaatsen, kennis vanuit het werkveld
- Hogeschool Windesheim	Continuïteit van de inkomsten ambulatorium
- Stagebureau PMT	Extra plekken voor (snuffel) stages, netwerk met Vitree.